INFRASTRUKTURA I EKOLOGIA TERENÓW WIEJSKICH
INFRASTRUCTURE AND ECOLOGY OF RURAL AREAS

Nr 2/I/2012, POLSKA AKADEMIA NAUK, Oddział w Krakowie, s. 143–150
Komisja Technicznej Infrastruktury Wsi

Wojciech Chudy

ZAGOSPODAROWANIE POLSKIEJ WSI W INFRASTRUKTURĘ SPORTOWĄ

DEVELOPING OF POLISH VILLAGE TO SPORTS INFRASTRUCTURE

Streszczenie

Rola aktywności fizycznej w życiu dzisiejszych społeczeństw stale wzrasta, dlatego też bardzo ważne jest zapewnienie niezbędnych warunków dla realizacji różnych form aktywności fizycznej, szczególnie na obszarach wiejskich.

Celem artykułu jest zidentyfikowanie, analiza i ocena wyposażenia polskich obszarów wiejskich w wybrane obiekty bazy sportowej w układzie regionalnym.

Zakres przestrzenny badań obejmuje obszary wiejskie. Dla celów poznawczych analizę przeprowadza się według województw, traktując każde z nich jako jednostkę badawczą.

Rozmieszczenie obiektów infrastruktury sportowej na obszarach wiejskich w poszczególnych województwach w Polsce nie jest równomierne. Największe zagęszczenie odnotowano w województwie śląskim, a dalej w woj. podkarpackim i małopolskim. Najmniej obiektów sportowych jest natomiast w województwie podlaskim.

Regularna aktywność fizyczna jest jednym z podstawowych składników zdrowego stylu życia. Można wskazać wiele korzyści z tego płynących m.in.: zmniejszenie ryzyka otyłości, zapadalności na choroby serca, czy nowotwory.

W Polsce, zwłaszcza ludzie młodzi, okazują niewielkie zainteresowanie swoim zdrowiem i jego ochroną. Musimy więc wzmacniać postawy prozdrowotne, rozbudzając potrzeby rekreacyjne. Ważne jest inwestowanie lokalnych władz w ciągły rozwój infrastruktury sportowej w celu propagowania aktywności ruchowej w społeczeństwie zamieszkującym wiejskie obszary naszego kraju.

Słowa kluczowe: infrastruktura sportowa, aktywność fizyczna , obszary wiejskie

Summary

The role of physical activity in the life of modern societies is increasing, therefore it is important to ensure the necessary conditions for implementation of various forms of physical activity, especially in rural areas.

The point of article is to identify and to analyze and to evaluate equipment in Polish rural areas in the selected sport base objects in the regions.

The spatial scope of research includes rural areas. For the analysis it is carried out by provinces, treating each as a testing facility.

Distribution of sports infrastructure facilities in rural areas in each province in Poland is not the same. The highest density was recorded in śląskie, and further in the province podkarpackie i małopolskie. The smallest is the sports facilities in the province of Podlasie.

Regular physical activity is one of the basic components of a healthy lifestyle. You can indicate a lot of benefits from it reducing the risk of obesity, heart disease or cancer.

In Poland, especially young people show little interest in his health and protection. So we need to strength the attitude of health-conscious, and recreational needs. It is important for local authorities to invest in the permanent development of sports infrastructure in order to promote physical activity in a society living in rural areas of our country.

Key words*: infrastructure for sports, physical activity, rural areas*

WPROWADZENIE

Temat podjęto z uwagi na zwiększającą się rolę aktywności fizycznej oraz panujące trendy w życiu współczesnego społeczeństwa.

Ruch to najważniejszy, po odżywianiu, czynnik determinujący zdrowie [Kasperczyk T., 2000]. Autorzy wielu publikacji podkreślają, że nie tyle poziom sprawności fizycznej jest istotny dla zdrowia człowieka, co sama aktywność fizyczna w formie rekreacyjnej [Pietryka-Michałowska E., Jędrych M., 2005]. W dzisiejszej dobie coraz więcej ludzi preferuje aktywne formy spędzania wolnego czasu. Aktywność fizyczna poprawia stan zdrowia na różne sposoby: zmniejsza czynność mięśnia sercowego, obniża ryzyko chorób sercowo-naczyniowych, zwiększa ilość masy kostnej, chroni przed osteoporozą, nasila spalanie kalorii, sprzyja obniżeniu masy ciała i utrzymaniu pożądanej wagi, prowadzi do wzrostu podstawowej przemiany materii, zmniejsza apetyt, pomaga w redukcji masy tłuszczowej ciała [Pietryka-Michałowska E., Jędrych M., 2005]. Niestety spacer, pływanie, jazda na rowerze, gra w tenisa wciąż jeszcze ustępują miejsca grom komputerowym czy oglądaniu telewizji. Mając na uwadze powyższe, bardzo istotnym wydaje się być zapewnienie mieszkańcom danego obszaru niezbędnych warunków dla realizacji jakiejkolwiek formy aktywności fizycznej. Dla potrzeb tak rozumianej aktywności fizycznej, niezbędne jest wyposażenie danego obszaru w jak najliczniejszą infrastrukturę sportową.

Celem artykułu jest zidentyfikowanie, analiza i ocena wyposażenia polskich obszarów wiejskich w wybrane obiekty bazy sportowej w układzie regionalnym.

Zakres przestrzenny badań obejmuje obszary wiejskie. Dla celów poznawczych analizę przeprowadza się według województw, traktując każde z nich jako jednostkę badawczą.

Dla zapewnienia porównywalności uzyskanych wyników, dane bezwzględne dotyczące liczby obiektów przedstawiono w postaci wskaźnika wyrażającego liczbę obiektów na kilometr kwadratowy powierzchni oraz długością w kilometrach na kilometr kwadratowy powierzchni.

AKTYWNOŚĆ FIZYCZNA JAKO ISTOTNY ELEMENT ŻYCIA MIESZKAŃCÓW

Aktywność fizyczna odgrywa bardzo ważna rolę w zapobieganiu i leczeniu wielu chorób, głównie wciąż narastającego problemu otyłości. Niski poziom aktywności fizycznej uznawany jest za istotny czynnik zwiększający umieralność ogólną z powodu chorób układu krążenia i nowotworów.

Do niedawna za jedną z głównych przyczyn zapadalności i przebiegu chorób uważano jakość i ilość spożywanych posiłków. Znacznie mniejszą uwagę przywiązywano do aktywności fizycznej. Obecnie to nastawienie uległo gruntownym zmianom. Aktywność fizyczna została uznana za nieodzowny element łączący się z prawidłowym żywieniem [Rola aktywności fizycznej w prawidłowym funkcjonowaniu organizmu, dostęp: 2.03.2012].

Główne korzyści wynikające z uprawiania sportu i regularnej aktywności fizycznej to [Rola aktywności fizycznej w prawidłowym funkcjonowaniu organizmu, dostęp: 2.03.2012]:

- zmniejszenie ryzyka otyłości,
- zmniejszenie ryzyka chorób serca,
- obniżenie profilu lipidowego, w tym cholesterolu,
- zmniejszone ryzyko zachorowania na raka,
- zapobieganie rozwojowi nadciśnienia tętniczego,
- wzmocnienie mięśni i kości,
- zdrowie umysłowe i lepsze samopoczucie.

W Polsce zwłaszcza ludzie młodzi okazują niewielkie zainteresowanie swoim zdrowiem, jego ochroną czy wzmacnianiem. Uznając, że zdrowie jest dobrem, to zdumiewa fakt beztroski i niedbałości o nie bez względu na wiek czy płeć. Nad utrzymaniem dobrego stanu zdrowia należy pracować nieustannie, ponieważ zdrowie nie jest darem danym na całe życie. Hasło: *Twoje zdrowie w Twoich rękach* powinno być akceptowane przez wszystkich, a zależy ono w większym stopniu od sposobu życia niż od medycyny. Zdrowotne zachowania to czynnik decydujący o zdrowiu. Jednym z elementów zdrowego stylu życia

jest aktywność fizyczna, która staje się szansą na zdrowe życie. Problem wypełnienia i właściwego spożytkowania czasu wolnego staje się problemem społecznym. Rozbudzenie potrzeb rekreacyjnych powinno być obowiązkiem wszystkich środowisk społecznych. Właściwe wypełnienie czasu wolnego należy także rozpatrywać w kontekście działań edukacyjnych. Wszelkie badania czasu wolnego koncentrują się wokół analizy sposobów wypoczywania różnych środowisk: zarówno środowiska szkolnego, jak i ludzi dorosłych, wielkich aglomeracji, jak i środowiska wiejskiego. Trwają poszukiwania najbardziej wartościowych form i metod rekreacji ruchowych, charakterystycznych dla danego środowiska społecznego jak i zawodowego [Napierała, Nowicki, 2005].

ANALIZA GĘSTOŚCI WYBRANYCH ELEMENTÓW INFRASTRUKTURY SPORTOWEJ NA OBSZARACH WIEJSKICH W POLSCE

Tabela 1 Obiekty sportowe na obszarach wiejskich według województw w 2010 roku
Table 1 Sport and other rural areas by province in 2010

Województwa	Stadiony		Boiska		Hale sportowe		Sale gimnastyczne		Korty tenisowe		Pływalnie		Ścieżki rowerowe	
	OBIEKTY												Długość w km	
	A	B	A	B	A	B	A	B	A	B	A	B	A*	B*
Dolnośląskie	4,06	72	48,19	855	0,62	11	0,68	12	1,18	21	0,17	3	40,39	716,6
Kujawsko-pomorskie	3,15	54	16,74	287	0,64	11	1,40	24	0,82	14	0,06	1	4,85	83,1
Lubelskie	3,11	75	10,72	259	0,41	10	1,16	28	0,29	7	-	-	10,23	247,0
Lubuskie	1,57	21	18,58	248	0,45	6	0,45	6	0,82	11	0,22	3	5,90	78,7
Łódzkie	2,75	47	15,52	265	0,59	10	1,00	17	0,88	15	0,23	4	3,31	56,5
Małopolskie	10,64	144	47,43	642	1,33	18	3,03	41	2,07	28	0,59	8	20,13	272,5
Mazowieckie	2,10	70	9,97	333	0,81	27	0,90	30	0,45	15	0,15	5	8,23	274,9
Opolskie	7,63	66	43,60	377	0,69	6	0,81	7	1,62	14	0,58	5	42,20	364,9
Podkarpackie	13,91	232	32,25	538	0,60	10	3,30	55	1,62	27	0,66	11	45,49	758,8
Podlaskie	0,93	18	4,78	92	0,21	4	0,36	7	0,31	6	-	-	0,51	9,8
Pomorskie	3,14	54	25,18	433	0,99	17	0,58	10	0,58	10	0,17	3	14,81	254,7
Śląskie	6,91	59	47,17	403	1,87	16	1,40	12	2,81	24	1,17	10	74,99	640,6
Świętokrzyskie	3,71	41	11,77	130	0,54	6	0,27	3	0,54	6	0,36	4	13,77	152,0
Warmińsko-mazurskie	1,15	27	9,76	230	0,21	5	0,51	12	0,72	17	0,04	1	25,50	601,2
Wielkopolskie	3,07	87	27,60	782	0,95	27	1,13	32	1,69	48	0,25	7	28,75	814,8
Zachodniopomorskie	1,95	42	23,18	498	0,28	6	0,47	10	0,79	17	0,05	1	17,15	368,5
Polska - wieś	3,81	1109	21,88	6372	0,65	190	1,05	306	0,96	280	0,23	66	19,56	5694,6

Objaśnienia: Boiska – do gier wielkich i małych, Hale sportowe - wielofunkcyjne o wymiarach 44x22m i większe oraz o wymiarach od 36x19m do 44x22m, Sale gimnastyczne - o wymiarach od 24x12 m do poniżej 36x19 m oraz poniżej 24x12 m, Korty tenisowe – otwarte i kryte, Pływalnie – otwarte i kryte.
A – oznacza liczbę obiektów na obszarach wiejskich w przeliczeniu na 1000 km^2, B – oznacza fizyczną liczbę obiektów na obszarach wiejskich, A* – oznacza długość w km w przeliczeniu na 1000 km^2, B* – oznacza fizyczną długość w km.
Źródło: opracowanie własne na podstawie: Bank Danych Regionalnych, Główny Urząd Statystyczny; Ministerstwo Sportu i Turystyki.

Rozmieszczenie obiektów infrastruktury sportowej na obszarach wiejskich w poszczególnych województwach w Polsce nie jest równomierne. Wielkość oraz struktura rodzajowa i przestrzenna obiektów bazy sportowej ma ścisły związek z miejscem ich lokalizacji na danym obszarze oraz rodzajem i wielkością popytu na tego typu usługi. Tabela 1 przedstawia liczbę obiektów sportowych przypadających na 1000 km^2 według województw.

Do jednych z najważniejszych obiektów infrastruktury sportowej można zaliczyć stadiony. Odgrywają one ważną rolę w codziennym życiu mieszkańców. Służą im jako miejsce uprawiania wszelakich form aktywności fizycznej oraz organizacji imprez masowych itp.

Spośród wszystkich województw największą liczbą stadionów w przeliczeniu na 1000 km^2 charakteryzuje się województwo podkarpackie – 13,91 i małopolskie – 10,64, zaś najmniejszą woj. podlaskie – 0,93 (wyk. 1).

Kolejnym istotnym obiektem sportowym są boiska (łącznie do gier wielkich i małych). Najwięcej tych obiektów przypadających na 1000 km^2 w województwie dolnośląskim – 48,19, małopolskim – 47,43 i śląskim – 47,17, a najmniej w województwie podlaskim – 4,78. (wyk. 1).

Jeśli chodzi o hale sportowe (o wymiarach 44x22m i większe oraz od 36x19m do 44x22m) to odpowiednio najwięcej ich przypada w województwie śląskim – 1,87, zaś najmniej w podlaskim i warmińsko-mazurskim – po 0,21 (wyk. 1).

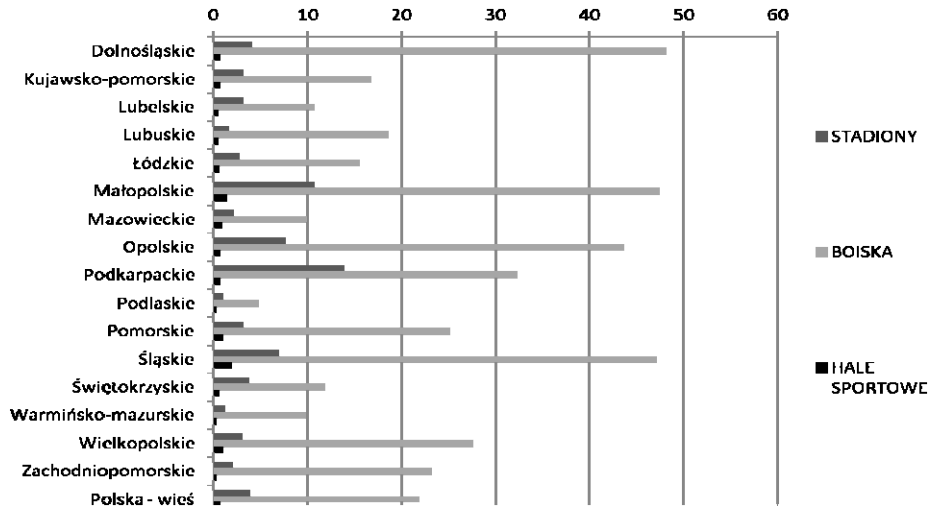

Źródło: opracowanie na podstawie badań własnych

Wykres 1. Stadiony, boiska i hale sportowe zlokalizowane na obszarach wiejskich Polski według województw w 2010r (ob./1000 km^2).

Figure 1. Stadiums, sports fields and sports halls located in the Polish rural areas by province in 2010 (ob./1000 km^2).

Wykres 2 przedstawia liczbę sal gimnastycznych (o wymiarach od 24x12 m do poniżej 36x19m oraz poniżej 24x12m), kortów tenisowych (otwarte i kryte) i pływalni (otwarte i kryte) na 1000 km^2 analizowanego obszaru w danym województwie. Największe zagęszczenie sal gimnastycznych odnotowano w województwie podkarpackim – 3,30 i małopolskim – 3,03 natomiast najmniejsze w województwie świętokrzyskim – 0,27.

Następnym analizowanym obiektem są korty tenisowe. W przypadku tego typu obiektów największe ich zagęszczenie na 1000 km^2 jest w województwie śląskim – 2,81, zaś najmniej tych obiektów jest w obrębie województwa lubelskiego – 0,29 i podlaskiego – 0,31. Analizując pływalnie największe ich zagęszczenie odnotowano w województwie śląskim – 1,17, najmniejsze w województwie warmińsko-mazurskim – 0,04, zachodniopomorskim – 0,05 i kujawsko-pomorskim – 0,06 zaś brak tego typu obiektów odnotowano w województwach: lubelskim i podlaskim.

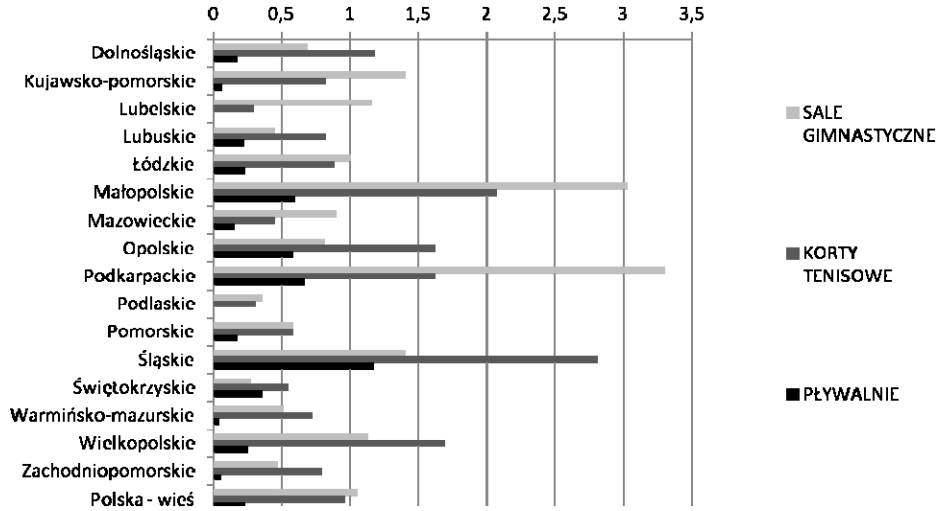

Źródło: opracowanie na podstawie badań własnych.

Wykres 2. Sale gimnastyczne, korty tenisowe, pływalnie zlokalizowane na obszarach wiejskich Polski według województw w 2010r (ob./1000 km^2)
Figure 2 Gyms, tennis courts, swimming pools located in rural areas Polish by provinces in 2010 (ob./1000 km^2)

W badaniu uwzględniono również ścieżki rowerowe (długość w km/1000 km^2). Zdecydowanie najbardziej rozbudowaną infrastrukturę tego typu odnotowano w województwie śląskim – 74,99, zaś najkrótszą długością tras rowerach charakteryzowało się województwie podlaskim – 0,51, (wyk. 3).

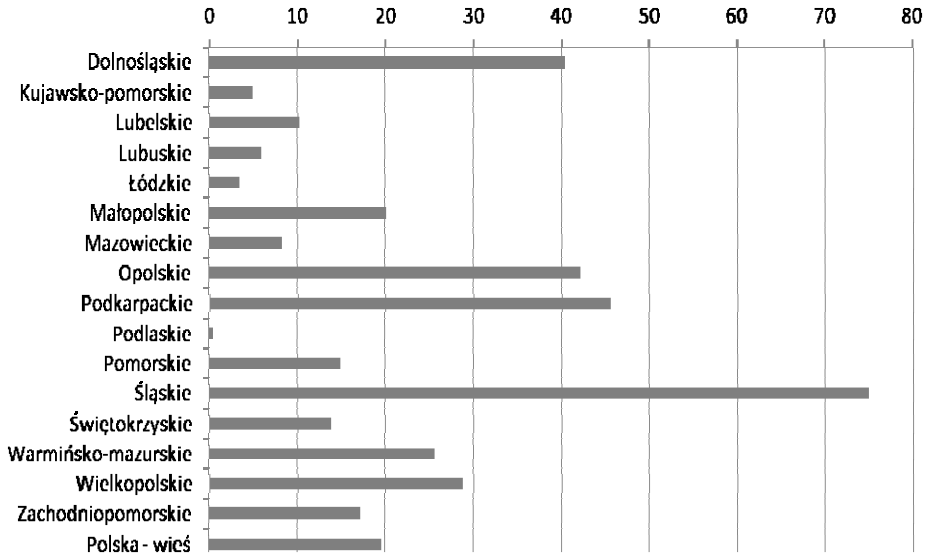

.Źródło: opracowanie na podstawie badań własnych

Wykres 3. Ścieżki rowerowe zlokalizowane na obszarach wiejskich Polski według województw w 2010r (długość w km/1000 km^2)
Figure 3. Cycle tracks located on the Polish rural areas by province in 2010 (length in km/1000 km^2)

PODSUMOWANIE

Przeprowadzona analiza pozwoliła wyodrębnić obszary wiejskie w Polsce, charakteryzujące się znaczącą liczbą obiektów infrastruktury sportowej.

Największe zagęszczenie analizowanych obiektów infrastruktury sportowej odnotowano na obszarach wiejskich w województwie śląskim. Można więc wnioskować, że zaplecze sportowe zlokalizowane w granicach administracyjnych województwa mazowieckiego daje największe możliwości dla realizacji różnych form aktywności fizycznej jego mieszkańców jak i dla innych uczestników odwiedzających ten region.

Kolejne województwa tj. podkarpackie i małopolskie cechują się również dużą liczbą analizowanych obiektów, ale jednak ustępują powyższemu województwu.

Pozostałe analizowane województwa w obrębie swoich obszarów wiejskich charakteryzują się znacznie mniejszą liczbą obiektów stanowiących infrastrukturę sportową regionu.

Aktywność fizyczna mieszkańców danego obszaru jest przede wszystkim potrzebą organizmu, a człowiek rozumiejący potrzeby swego organizmu powinien dbać o to by nie ulegać degeneracji. Do tworzenia zmian w kierunku zachowania prozdrowotnego potrzebne są niewątpliwie odpowiednie warunki, jakimi niewątpliwie jest istniejąca oraz nowopowstająca infrastruktura sportowa. Często jednak zdarza się tak, że zajęcia ruchowe ustępują miejsca biernym formom spędzania wolnego czasu przed telewizorem lub komputerem. Dlatego też inwestowanie lokalnych władz w ciągły rozwój infrastruktury sportowej wydaje się być niezbędne dla zapewnienia poprawy zdrowia i kondycji fizycznej lokalnej społeczności i przyszłych pokoleń.

BIBLIOGRAFIA

Bank Danych Regionalnych. Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2012.

Baza Danych Gmina. Ministerstwo Sportu i Turystyki, Departament Turystyki, Warszawa 2012.

Kasperczyk T. *Poziom sprawności i aktywności fizycznej a zdrowie*. Nowa Medycyna 2000, 108, 12, s. 88-90.

Napierała M., Nowicki G. *Aktywność fizyczna elementem zdrowego stylu życia w świadomości uczniów,* [w:] *Polski system edukacji po REFORMIE 1999 roku*. Stan, perspektywy, zagrożenia, (red.) Pęczkowski R., Dom Wydawniczy Elipsa, Poznań-Warszawa 2005, s. 276-281.

Pietryka-Michałowska E., Jędrych M. *Wpływ sprawności i aktywności fizycznej na subiektywną ocenę stanu zdrowia.* Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska. Sectio D, vol. LX, suppl. XVI, 413, 2005, s.341-347.

Rola aktywności fizycznej w prawidłowym funkcjonowaniu organizmu [online]. http://www.izz.waw.pl/index.php?option=com_content&view=article&id=40&Itemid=&lang=en#a [dostęp: 2.03.2012].

Mgr Wojciech Chudy
Katedra Zarządzania
AWF Katowice im. Jerzego Kukuczki
40-065 Katowice ul. Mikołowska 72A
tel. (032) 207 53 27
w.chudy@awf.katowice.pl